

УДК 340.1

Мирослава Кристиняк
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”
старший лаборант кафедри адміністративного
та інформаційного права

ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСУ ЇХ РОБОТИ

<http://doi.org/10.23939/law2020.25.061>

© Кристиняк М., 2020

У статті окреслено специфічні риси сучасної політичної еліти, розглянуто основні проблеми їхньої діяльності у державі та на основі цього запропоновано основні шляхи вдосконалення процесу роботи політичної еліти з метою покращення соціально-економічного розвитку держави та суспільства загалом.

Ключові слова: еліта, політична еліта, політико-управлінська еліта, проблеми діяльності, шляхи покращення.

Постановка проблеми. Сучасні суспільно-політичні процеси в контексті посилення нестабільної економіко-політичної ситуації, що склалася за останні роки розвитку держави зумовлені численними факторами впливу, головним чином невідповідною державною політикою управлінського апарату, за політики якого особливо яскраво щораз більше посилюються економічні та соціальні проблеми розвитку громадянського суспільства. Відтак проблема якісного процесу управління суспільно-економічними процесами розвитку політичною елітою в контексті сучасних політичних змін є доволі актуальною, що потребує більш точного окреслення проблемних питань в діяльності політичної еліти та пошуку оптимальних шляхів їх вирішення. У країнах з несталими політичними системами, які будуються на хиткому економічному та соціальному підґрунті, головними фігурантами в процесі державотворення та формування громадянського суспільства виступає саме політична еліта та їх політичні лідери. Тож період незалежного розвитку України характеризується різкими політичними негативними змінами, які довели існування проблеми діяльності політичної еліти.

Метою статті є дослідити проблеми діяльності політичної еліти та на основі визначеного запропонувати основні шляхи покращення щодо їхньої діяльності.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми становлення, розвитку та функціонування сучасної політичної еліти відображені в працях численної кількості видатних учених, серед них активні напрацювання опублікували Е. Гансова, В. Горбатенко, В. Князев, Б. Кухта, В. Луговий, А. Пахарев, А. Котляр, Н. Теплоухова та багато інших.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан економічно-соціального розвитку держави змушує формувати пошук нових засобів, методів та заходів економічного та соціального розвитку та захисту держави ключову роль у якому становить саме політична еліта.

Відомий дослідник еліт В. Липинський еліту називає національною аристократією, інтерпретуючи поняттям легітимізації, вчений зауважує, що якщо національна аристократія прагне сформувати пасивні маси народу, то повинна володіти в очах такої маси моральним авторитетом, тобто окрім матеріальної сили В. Липинський також зауважує – вона повинна мати й моральний авторитет [1]. Судячи з цього політична еліта щоб здійснювати якісний процес управління повинна керуватися двома аспектами це – моральним (моральний авторитет) та матеріальним (матеріальна сила), відтак лише за поєднання цих двох аспектів можливий якісний процес управління державно. Відносно чого нижче дослідимо окремі наукові погляди, щодо діяльності української еліти та запропонуємо основні шляхи покращення процесу їх управлінської діяльності.

Відтак у монографії В. Ребкало, М. Пірена та В. Тертички “Сучасна управлінська еліта” зазначено, що за всієї строкатості політична еліта в Україні має специфічні риси, а саме: показова деідеологізованість правлячої частини, домінування групових інтересів над громадськими з огляду на відсутність консолідації між владою та народом. Звідси протистояння загальнодержавних, галузевих і територіальних еліт, економічна боротьба в правлячій еліті [4, с. 6–18].

Основні шляхи входу до політичної еліти в Україні В. Ребкало та В. Тертичка зауважують такі:

- належність до колишньої радянської номенклатури (особливо партійної та комсомольської) та наявність необхідних зв'язків;
- нагорода за вислугу, що дає поштовх просуванню на службі;
- високий статус батьків, особиста привабливість, наявність престижної професії;
- приналежність до команди, фінансові можливості, особиста відданість керівникові [1].

С. Телешун зазначає, що українським елітам притаманна діяльність на основі “візантійської політики”, де основний вплив проявляється не за рахунок матеріальних ресурсів та інтелекту а за рахунок “закулісної гри”, особистих відносин, що обмежують доступ до політичних ресурсів більш широким соціальним групам [4]. Згадане твердження для більшості політичної еліти є вірним, адже як зауважує ще С. Телешун влада це – прибутковий бізнес, і ніхто не зацікавлений до неї в допуску інших людей [4]. Згадане твердження є теж вірним, адже на сьогодні з огляду на негативні політичні та економічні зміни в державі, а саме: різке падіння іноземної валюти, відсутність ефективного механізму безпеки держави, непрозорого ухвалення політичних рішень, безвідповідальності при їх реалізації, спотворені інформації та багато іншого відбулося фактичне зрощення влади та бізнесу, які діють спільно захищаючи інтереси одне одного.

Як зауважує Пухкал О., частина правлячої еліти, яка фактично представляє фінансово-промислові групи, активно використовує владу для контролю над фінансами та їх перерозподілом на свою користь. Корупція стала її візитною картою на всіх рівнях влади, так було на першому етапі модернізації в 90-х роках, коли відбувалася непрозора приватизація, що призвело до формування групи осіб, які одержали доступ до ліцензій [3]. Погоджуючись із згаданим поглядом необхідно додати, що можливості правлячої еліти на сьогодні є фактично досить величезні, адже на сьогодні сформувалася так звана “нова еліта”, в особі бізнесменів-торговців та представників державної влади, які в сукупності повинні прагнути припинити активні воєнні конфлікти, тим самим сповільнити міграційні процеси населення, сповільнити фінансово-економічну кризу.

Отже, до основних проблем діяльності сучасної політичної еліти можна зарахувати: не спроможність припинити військовий конфлікт на Донбасі, це фактично проблема не лише цієї влади а й попередньої; не спроможність запропонувати нову модель соціального розвитку суспільства, як відомо було розроблені раніше програми “Україна 2010” чи стратегія соціально-економічного розвитку України на 2004–2015 рр., науковий рівень яких не був досить добрий, проте жодних механізмів їх реалізації не було фактично розроблено [3, с. 216], не має розробленої концепції модернізації економіки, в зв'язку з тим не відбувається належний соціальний розвиток, як наслідок низький рівень життя населення, збільшення міграційних процесів, уповільнення росту основних макроекономічних показників, тощо. Ще однією із важливих проблем є відсутність діалогу влади та

суспільства [3, с. 217], відсутність діалогу (механізму взаємодії) [5], є тому, що не має реальних кроків до розвитку, влада діє в своїх інтересах, в той час як суспільство сплачує податкові тягарі та намагається вижити у умовах тривалого воєнного конфлікту, який тягне за собою численні негативні макроекономічні процеси.

Відтак, вихід полягає у створенні кращих умов для кадрового потенціалу, тобто особи працездатного віку повинні бути вмотивовані працювати на благо держави, а не масово її покидати, одним із перших кроків в цій сфері повинно стати розробка програм соціально-економічного розвитку держави, в основі якої буде розвиток малого та середнього підприємництва та його модернізація, адже саме там зосереджена лівова частка робочої сили. Другим кроком має стати формування діалогу із суспільством, цей діалог повинний провадитися відкрито та ситечно, що спричинить підвищення рівня довіри населення до влади. Третім кроком повинно стати створення умов для припливу іноземних інвестицій, адже саме велику роль у розвитку практично будь-якої держави значною мірою відіграє іноземний капітал, в Україні це теж яскраво виражено, через присутність численних іноземних підприємств з іноземним капіталом.

Отже, для уникнення визначених проблем, слід дотримуватися запропонованих вище правил, які в сукупності допоможуть підвищити соціально-економічний розвиток держави та зміцнити рівень довіри населення до чинної влади.

Висновки. Отже, з огляду на сказане вище, можна зробити висновок, що на сьогодні існують численні проблеми діяльності влади, проте їхнє вирішення повинно бути логічним та послідовним процесом, в якості якого автор на основі визначення існуючих проблем діяльності влади запропонував основні шляхи (кроки) до подолання наявних проблем, головною метою яких є підвищити рівень життя населення, а отже, загального соціально-економічного розвитку держави та рівня довіри громадян до влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Липинський В. Листи до братів-хліборобів: Про ідею і організацію українського монархізму, писані 1919–1922 рр. / В. Липинський. Нью-Йорк : Булава, 1954. С. 137.
2. Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні характеристики, шляхи та методи підготовки : монографія / В. А. Ребкало, М. І. Пірен, В. В. Тертичка.- К. : Вид-во НАДУ, 2003.
3. Пухал О. Політична еліта як суб'єкт модернізації українського суспільства [Електронний ресурс] Режим доступу: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 > znpnadu_2009_2...](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64?znpnadu_2009_2...)
4. Телешун С. Политическая элита в Украине. Новая система власти / С. Телешун, А. Колпаков. Режим доступа : <http://rus.for-ua.com/analit/2002/07/18/132522.html>
5. Громадянське суспільство в сучасній Україні: становлення і тенденції розвитку / за заг. ред. Ф. М. Рудича. К. : Парлам. вид-во, 2006. С. 111–129.

REFERENCES

1. Lypynskiy V. **Lysty do brativ-khliborobiv: Pro ideiu i orhanizatsiiu ukrainskoho monarkhizmu, pysani 1919-1922 rr.** / V. Lypynskiy. Niu-York : Bulava, 1954. S. 137.
2. **Suchasna upravlinska elita v Ukraini: yakisni kharakterystyky, shliakhy ta metody pidhotovky : monohrafiia** / V. A. Rebkalov, M. I. Piren, V. V. Tertychka. K. : Vyd-vo NADU, 2003.
3. Pukhal O. **Politychna elita yak subiekt modernizatsii ukrainskoho suspilstva** [Elektronnyi resurs] Rezhym dostupu: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > irbis_nbuv > cgiirbis_64 > znpnadu_2009_2...](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64?znpnadu_2009_2...)
4. Teleshun S. **Polytycheskaia elyta v Ukrayne. Novaia systema vlasty** / S. Teleshun, A. Kolpakov. Rezhym dostupa : <http://rus.for-ua.com/analit/2002/07/18/132522.html>
5. **Hromadianske suspilstvo v suchasni Ukraini: stanovlennia i tendentsii rozvytku**: za zah. red. F. M. Rudycha. K. : Parlam. vyd-vo, 2006. S. 111–129.

Дата надходження: 27.01.2020 р.

**ПРОБЛЕМЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ
И ОСНОВНЫЕ ПУТИ ПО УЛУЧШЕНИЯ ПРОЦЕССА ИХ РАБОТЫ**

В статье обозначены специфические черты современной политической элиты, рассмотрены основные проблемы их деятельности в государстве и на основе этого предложены основные пути совершенствования процесса работы политической элиты с целью улучшения социально-экономического развития государства и общества в целом.

Ключевые слова: элита, политическая элита, политико-управленческая элита, проблемы деятельности, пути улучшения.

Myroslava Kristinyak

Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
Senior Laboratory Assistant,
Department of Administrative and Information Law

**THE POLITICAL ELITE'S ACTIVITIES ISSUES
AND THE MAJOR WAYS TO IMPROVE THEIR PROCESS**

The article outlines the specific features of the current political elite, discusses the main problems of its activity in the state and on that basis offers the basic ways to improve the process of work of the political elite in order to improve the socio-economic development of the state and society as a whole.

Key words: elite, political elite, political-managerial elite, problems of activity, ways to improve.